

FoU-RAPPORT

Forsøk med friluftslivsfag som utdanningsprogram ved Knut Hamsun videregående skole

Eivind Sæther

Nord universitet
FoU-rapport nr. 30
Bodø 2018

Forsøk med friluftslivsfag som utdanningsprogram ved Knut Hamsun videregående skole

Eivind Sæther

Nord universitet
FoU-rapport nr. 30
ISBN 978-82-7456-790-0
ISSN 2535-2733
Bodø 2018

Godkjenning av dekan

Tittel: Forsøk med friluftslivsfag som utdanningsprogram ved Knut Hamsun videregående skole	Offentlig tilgjengelig: Ja	Publikasjonsnr. 30
	ISBN 978-82-7456-790-0	ISSN 2535-2733
	Antall sider og bilag:	Dato: 22/6-18
Forfatter(e) / redaktør(er): Eivind Sæther	Prosjektansvarlig (sign). 	
	Dekan (sign). 	
Prosjekt: Oppdrag fra Nordland fylkeskommune til Nord Universitet. Evaluering	Oppdragsgiver(e) Nordland fylkeskommune	
	Oppdragsgivers referanse	
Sammendrag: Nordland fylkeskommune gjennomfører et femårig forsøk (2013–2018) med friluftslivsfag ved Knut Hamsun videregående skole i Nordland. Utdanningen legger til rette for at elevene ved siden av generell studiekompetanse skal tilegne seg solide praktiske ferdigheter i friluftsliv og teoretisk kunnskap om ulike aspekter omkring friluftsliv. Tilbudet som nå prøves ut er et parallelt løp med dagens idrettsfag i videregående skole. Denne rapporten er en evaluering av dette forsøket	Emneord: Friluftsliv, forsøk i videregående skole	
Summary: Nordland county municipality conducts a five-year attempt (2013-2018) with outdoor education at Knut Hamsun High School in Nordland. The education facilitates the students to acquire solid practical skills in outdoor recreation and theoretical knowledge about various aspects of outdoor life in addition to general study qualifications. The offer now being tested is a parallel run with today's sports subjects in high school. This report is an evaluation of this experiment	Keywords: Friluftsliv, outdoor recreation, pilot in High School	

Innhold

Innledning	5
Tidligere rapportering knyttet til KHVGS.....	6
Praktisk gjennomføring og faglig relevans av de enkelte kompetansemålene	8
Kompetansekrav til og tilgang på lærere	9
Tilgjengelighet- læremidler	9
Spredningseffekt av kompetanse i utdanningssystemet.....	9
Metode	9
Metodevalg.....	9
Deltagere	10
Generering av det empiriske materialet	11
Resultater	11
Elevenes verden.....	12
Hvem har påvirket til valget av KHVGS og friluftsliv som studiefag?	12
Hvor, når og hvordan elevene fikk høre om KHVGS og friluftslivstilbudet?	13
Hvorfor går elevene på friluftslivlinja og hva er deres motivasjon?	13
Er friluftsliv ved KHVGS er et godt studietilbud eller ikke?	13
Hvilke planer for videre utdanning og mer spesifikt hvilken måte har elevene planer?	13
Hva har elevene lært?	13
Hvilke tre ord kan oppsummerer elevenes opplevelsene av friluftsliv ved KHVGS?	13
Hvordan har elevenes forventninger til friluftsliv som linjefag blitt innfridd?	14
Hva er elevenes beste opplevelse på tur med klassen?	14
Hva er elevenes verste opplevelse med klassen på tur?	14
Hva forteller elevene om det beste og verste med å være elev ved KHVGS?	14
Hvordan blir elevenes liv preget av å være elev på friluftsliv ved KHVGS?	15
Lærernes refleksjoner	15
Kompetansekrav til lærerne/tilgang på lærere og lærernes refleksjon over dette.....	15
Lærernes syn på praktisk gjennomføring og faglig relevans av de enkelte kompetansemålene.	16
Elevantall, bosted og karakterer	17
Elevantall – frafall 2013-2017.....	17
Bosted utenfor Nordland, etnisitet, elever fra Hamarøy	18
Karakterer fellesfag – friluftslivsfag og studieforberedende.....	18
Diskusjon.....	18
Elevenes verden.....	18
Lærernes refleksjoner	21
Elevantall, bosted og karakterer	21
Konklusjon	22
Litteratur:.....	24

Innledning

I følge avtale mellom Universitet i Nordland og Nordland fylkeskommune ved Knut Hamsun videregående skole (KHVGS) om følgeforskning ved utprøving av friluftslivsfag i videregående skole datert 14/11 2013, skal Universitetet i Nordland, nå Nord Universitet, gjennomføre følgeforskning av forsøket med friluftsliv i videregående skole (vedlegg 1). Følgeforskning skal være underveis, midtveis og sluttrapport. Denne rapporten er en foreløpig sluttrapport som skal være ferdig med frist 15/8 2018. Begrepet foreløpig sluttrapport brukes ettersom forsøket har blitt utvidet og endelig sluttrapport kan komme senere (vedlegg 4).

Oppdraget med å evaluere utprøving av friluftslivsfag er utformet på følgende måte:

- Rekrutering: Elevenes sosiale, kulturelle, geografiske og etniske bakgrunn
- Praktisk gjennomføring og faglig relevans av de enkelte kompetansemålene
- Kompetansekrav til/tilgang på lærere
- Relevans og tilgjengelighet av læremidler
- Innordning og spredningseffekt av kompetanse i utdanningssystemet, herunder folkehøyskolen og høyere utdanning
- Frafall

I denne evalueringen skal oppmerksomheten rettes mot «det pedagogiske opplegget og kompetanseoppbygging hos elevene knyttet til friluftsliv, folkehelse, kultur, natur, entrepenørskap og bærekraftig utvikling evalueres» (vedlegg 1). Evaluering kan sies å være «en systematisk datainnsamling, analyse og vurdering av en planlagt, pågående eller avsluttet aktivitet» (Finansdepartementet 2005 s 8).

Dette arbeidet involverer både elever, lærere og et tredje forhold som angår elevantall, bosted og karakterer. Denne evalueringen har dermed litt annen vinkling enn tidligere evalueringer tilknyttet KHVGS gjennom vektlegging av «det pedagogiske opplegget» i intervjuer med lærerne som skal avdekke refleksjoner over lærernes egen praksis. I elevens spørreskjemaundersøkelse er det viktig å dokumentere elevenes opplevelser av å være elev på friluftslivsfag og hvordan de opplever det å være på en slik skole. Om elevene har det bra og har faglig utbytte av dette studietilbudet har det verdi i seg selv, men det kan også være en indikasjon på om det pedagogiske opplegget er vellykket. Hva elevene har lært, hvilke opplevelser de har hatt og hvordan dette arter seg kan være svar på den «kompetanseoppbygging» elevene har deltatt i og den kompetanse de har tilegnet seg.

En viktig faktor som påvirker det pedagogiske opplegget kan være godt utdannende lærere-som er i utvikling. Å være i utvikling og å være endringsvillig er viktig for et fag som er relativt ferskt og ungt og for lærerne som skal stå for det pedagogiske opplegget. Teknologiske endringer knyttet til gps, søker/sender utstyr oa, nye friluftslivsaktiviteter og tilhørende utstyr gjør at lærere må følge utviklingen og kjenne til hva som rører seg innen faget. Friluftsliv kan være et middel og et mål både for et mer bærekraftig samfunn (Nærings

og handelsdepartementet mfl 2013 s. 82) men også for bedre folkehelse. «Verden trenger naturopplevelser og rekreasjon» (Dagbladet 11/11 2014) er et eksempel på et avisoppslag som minner om at det er samfunnsinteresse og aktuelt å bruke friluftsliv som mål og middel i samfunnslivet. Det har også vært politisk interesse for dette forsøket (vedlegg 3). Lærerne skal målbære og virkeliggjøre noen av de utfordringer samfunnet stiller til friluftsliv (jfr St.melding nr 18 Friluftsliv 2015-2016). Av den grunn har lærerne ved KHVGS vært i samtaler/intervju med meg hvor siktemålet har vært å avdekke lærernes refleksjoner over deres egen praksis. Det er spesielt interessant å finne ut om skolen og undervisningen er uendret eller i utvikling og endring i perioden 2013-2018 ved KHVGS. Det er også interessant å finne ut hvordan lærerne har utviklet studietilbudet, hvordan de har nedfelt sine erfaringer og hvordan erfaringene eventuelt kan bringes videre til andre videregående skoler- om studietilbudet videreføres.

Virkningen av det pedagogiske opplegget kan knyttes til elevenes opplevelse av gå på en skole med friluftsliv som programfag, på elevenes læring, av opplevelser av naturen og medelever, og hvordan påvirkninger av friluftsliv kan sies å påvirke elevenes liv. Elevene bør i en slik evaluering få mulighet til å bli hørt gjennom uttrykk med sin stemme og mening i saken. Elevenes oppfatninger og opplevelser kan sees som en indikator på om forsøket er vellykket. Elevene har kommet til orde ved å svare skriftlig på et spørreskjema.

I tillegg har jeg samlet noen tall knyttet til antall elever på friluftslivsfag, og dermed mulig frafall, elevenes bosted og karakterer sammenliknet med elever på studiespesialisering. Tallene har jeg hentet fra administrasjonen ved KHVGS.

Tidligere evalueringer fra KHVGS ligger til grunn for denne evalueringen. Dette gjelder evalueringer fra;

- Smari Stefansson (Stefansson, 2013)
- Line Dverseth Danielsen (Danielsen, 2015)
- Esten Skullerud (Skullerud, 2016).

Tidligere rapportering knyttet til KHVGS

Elevenes bakgrunn

Problemstillingen omfatter elevenes sosiale, kulturelle, geografiske, etniske bakgrunn og elevens motivasjon for å ta friluftsliv som programfag, og kan sees i sammenheng med ønske om å få kunnskap om rekrutteringsgrunnlaget til denne studieretningen.

Tidligere følgeforskning har funnet sammenhenger mellom foreldres utdanningsnivå og fritidsinteresser og deres barns valg av friluftsliv ved KHVGS. Foreldres utdanning (Stefansson 2013), foreldres utøvelse av friluftsliv (Skullerud 2016) og foreldres deltagelse i et turlag eller klubb (Danielsen 2015) og deres barns valg av friluftsliv som programfag synes å ha en tydelig sammenheng:

- «Når vi ser på utdanningen blant foreldrene til elevene, viser det seg generelt at elevene som går på friluftslivsfag har foreldre med høyere utdanning enn elever som går studiespesialisering og yrkesfag» (Stefansson 2013).

- «Elevene som ble intervjuet kom alle fra familier der friluftsliv hørtes ut å være en naturlig del av tilværelsen» (Skullerud 2016).
- «65% av elevene har foreldre med høyere utdanning, og 85% av elevene hadde linjen som førstevalg» (Danielsen 2015).

Stefansson peker i tillegg på at elevene som velger friluftsliv melder større interesse for friluftsliv enn andre elever, de melder bedre fysisk form enn andre og de har større tro på egen mestring enn andre elever ved samme skole (Stefansson 2013).

Danielsen dokumenter at 65% av elevene har mye erfaring fra friluftsliv i oppveksten.

Når det gjelder motivasjon og interesse for friluftsliv har tidligere følgesforskning avdekket at det kan synes som om interessen for friluftsliv, altså faget de har valgt, i stor grad er tilstede for friluftslivsfagelevne. Dette viser Stefansson ved å sammenligne elever på friluftslivsfag med yrkesfag og studiespesialisering (Stefansson 2013). 84,6 % av elevene på friluftslivsfag var interessert i faget mens færre av elevene på yrkesfag og studieretningsfag svarer på samme måte. Line Danielsen fant gjennom intervjuer at elevene som valgte friluftslivsfag trolig hadde ulikt motivasjonsgrunnlag. Elevene som startet første forsøksår hadde andre motiver for å gjennomføre friluftsliv enn de som startet andre året (Danielsen 2015). Skullerud bekrefter at elevene er forskjellige og har, tross felles interesse for friluftsliv, ulik motivasjon.

«Når det gjelder motivasjon er nok friluftslivsfag på mange måter som alle andre fag, i den grad at folk kommer med forskjellig motivasjon» (Skullerud 2016).

Motivasjon kan knyttes mot ulike forhold som interesse for fag, interesse for skole, ønsket om en litt annen skolehverdag med mindre teori eller spesiell interesse for friluftsliv. Et eksempel på hvordan status for interessen for utvalgte friluftslivsaktiviteter er, kan leses i tabell 1. Tabellen viser interessen for ulike friluftslivsaktiviteter blant ungdom (16-24 år) i forhold til et landsgjennomsnittlig interessenivå og i forhold til ulike linjer ved KHVGS (Stefansson 2013).

	Andel personer som de siste 12 md. har deltatt på ulike friluftslivsaktiviteter			
	Norge 16-24 år 2011	KH friluftsliv 2013	KH Studiesp 2013	KH Yrkesfag 2013
Vært på kortere fottur i skogen eller på fjellet	82	85	90	60
Vært på bær- eller sopptur	24	54	45	5
Vært på jakttur	11	39	20	30
Vært på fisketur	53	77	65	40
Vært på tur i kano/kajakk/robåt	34	46	25	10
Vært på kortere skitur i skogen eller på fjellet	44	92	50	20
Stått alpint, snowboard eller telemark	50	69	25	15
Klatret		23	35	0

Tabell 1. Personer som i løpet av de siste 12 måneder har deltatt på ulike friluftslivsaktiviteter (prosent)

Tabellen viser at elevene på friluftslivslinja er gjennomgående mer interessert i friluftsliv enn andre. Danielsen bekrefter i sin rapport interessen for friluftsliv blant elevene (Danielsen 2015).

Elevene som velger friluftslivsfag, kommer i stor grad fra Nordland fylke. Danielsen fant at 85% av elevene er fra Nordland fylke, men kun 30% har Knut Hamsun videregående som nærmeste skolevalg. Elevene som tar friluftslivsfag kommer i større grad enn andre elever utenfra dvs fra andre kommuner enn Hamarøy» (Stefansson 2013). De fleste elevene bor

dermed på hybel «I følge rektor var alle elever i 3. klassen 2015, bortsett fra en elev, borteboende» (Skullerud 2016).

Selv om elevene kommer fra ulike kanter av Nordland fylke kan det synes som om det er en viss utvikling i rekrutteringen «I 2015 kom 3 elever i en klasse fra andre fylker enn Nordland» (Skullerud 2016). Likevel- «alle elevene på linjen er etnisk norske» (Danielsen 2015).

Når det gjelder rekruttering er det store spørsmålet å få nok elever slik at forsøket med friluftsliv kan fortsette. Lærerne oppsummerer: «Det er en utfordring for skolen å rekruttere elever» (Danielsen 2015).

Skolen har forsøkt ulike rekrutteringsstrategier bla gjennom å lage en film som promoterer og får nyhetsoppslag i media. Danielsen fant imidlertid at «..markedsføringen skjer i dag gjennom 10. klassebesøk, utdanningsmesser og facebook» (Danielsen 2015). Skullerud hevder imidlertid at «I følge rektor markedsfører KHVGS linja på tre vis, gjennom utdanningsmesser i nordre Nordland og Mo i Rana, skolebesøk og «word of mouth» (Skullerud 2016). Det synes som om elevtallet varierer fra år til år og at det er ulike grunner til disse svingningene.

Praktisk gjennomføring og faglig relevans av de enkelte kompetansemålene

Ifølge Danielsen (2015) er lærerne relativt fornøyde med den nasjonale læreplanen og hvordan kompetansemålene er utarbeidet. Dette vises ved at elevene i noen fag når kompetansemålene, mens i andre fag er det utfordrende å komme gjennom alle kompetansemålene. Det er flere grunner til dette, og lærerne har erfart hvordan læreplanen og kompetansemålene kan utarbeides enda bedre.

Enkelte av faglærerne har ønske om språklige endringer og presiseringer av noen kompetansemål. Dette fordi noen av kompetansemålene oppfattes som konkrete og tydelige, mens andre kompetansemål ikke er det (Danielsen, 2015). Noen av kompetansemålene oppleves av lærerne som om de passer bedre for idrettsfag enn for friluftslivsfag. På grunn av ordlyden i noen av kompetansemålene oppleves disse vanskelige å nå, mens andre kompetansemål er så like at de gjerne kunne blitt slått sammen. Noen kompetansemål kunne hatt annet innhold (Danielsen, 2015).

I følge Danielsen (2015) vil disse endringene kunne føre til at de passer bedre til elevenes kunnskaps- og ferdighetsnivå, og alder. For eksempel er det et ønske i faget "aktiv" at kompetansemålet som heter skadeforebyggende trening, erstattes med skadeforebyggende tiltak. Disse ønskene skyldes lærernes erfaring med læreplanen gjennom arbeidet med elevene.

Lærerne har en ambisjon om å utarbeide en studieplan for hvert fag som inneholder pensum, faglitteratur, kompendier og vurderingskriterier som både er teoretiske og praktiske. Dette slik at andre skoler har et godt arbeidsverktøy dersom forsøket blir bestemt videreført.

Skullerud (2016) viser til et intervju med en lærer som uttaler at læreplanen har blitt veldig ambisiøs og for vid. En konsekvens av dette har blitt at eksamensformen bør justeres.

Skullerud (2016) har funnet at innføring av et nytt fag som friluftsliv kan påvirke alle lærere og institusjonen ved at ansatte blir stolte av at skolen har fått et særpreg og tiltrekker seg oppmerksomhet.

Kompetansekrav til og tilgang på lærere

Danielsen (2015) viser til at det er god rekruttering av lærere. I følge rektor er det lett å få tak i kvalifiserte lærere. Tidligere forskning har i liten grad problematisert kompetansekrav til lærere i friluftslivsfag.

Tilgjengelighet- læremidler

Det finnes ikke egne bøker/pensumlitteratur for studieforberedende utdanningsprogram innen friluftslivsfag. Det betyr at lærerne lager kompendier til pensum. Det betyr også at det er et eget behov for å utvikle egne læremidler og spesielt i basisfagene.

Spredningseffekt av kompetanse i utdanningssystemet

Gjennom friluftslivsutdanningen blir det skapt kompetanse. Denne kompetansen kan bli brukt i videre utdanning eller i turismesammenheng. I følge Danielsen kan 70% av elevene på KHVGS tenke seg, eller kanskje kunne tenke seg, videre utdanning innen friluftsliv (Danielsen 2015). Dette er både en indikasjon på at motivasjonen hos elevene er høy og at det frister med videre utdanning innen friluftsliv.

Metode

Metodene som er benyttet for å finne svar på de spørsmål som er skissert over, kan karakteriseres som evaluering av et spesielt tilfelle, eller en casestudie av KHVGS. Samtidig er denne teksten en evaluering som grenser opp til en rapport. Data baserer seg på samtaler/intervjuer med lærere, spørreskjemasvar fra elevene og statistikk over bla antall elever ved start og slutt, i det treårige videregående løpet ved KHVGS. Ut fra disse tallene kan det være mulig å si noe om størrelsen på frafall. Data fra intervjuer/samtaler kan sies å være både kvantitative og kvalitative. Min oppgave kan tolkes som et oppdrag i å beskrive, reflektere og forstå elever og lærere ved friluftslivsfag ved Knut Hamsun videregående skole. I tillegg vil rapport innebære å bringe videre observasjoner og registreringer gjort av ansatte ved skolen, som kan kaste lys over de spørsmål som søkes besvart.

Metodevalg

Metoden har tankegods fra kvalitative metode med intervjuer og en spørrende holdningen til hvordan friluftslivsfag erfares og forstås av intervjupersonene. Jeg har en intensjon om å avdekke det unike i hver enkelt persons erfaringer og velger derfor en åpen og fleksibel tilnærming i møte med lærerne. I intervjusituasjonen er forskeren aktivt lyttende men inngår også i et stimulerende samspill med forskningsdeltakerne (Szlarski 2016).

Å være taktfull, og respektfull i samhandling og kommunikasjon med andre mennesker er dyder i alle sammenhenger, og ikke minst i forskning der målet er å bringe «den andre» fram i lyset. I et forskningsetisk perspektiv er respekt for forskningsdeltakeren helt sentralt. Å vise respekt innebærer blant annet at det som blir uttalt i intervjusituasjonen blir ivaretatt ordrett i transkriberingen og at tolkninger og analyser ikke fører til at meningsinnholdet fordreies eller forsvinner (Postholm 2010).

Som forsker er det derfor helt avgjørende å ha et så bevisst forhold til egen forforståelse som mulig, og tilstrebe at resultatene av forskningsarbeidet blir plassert i en kontekst der også forskeren selv er delaktig. Jeg betraktes her både som forsker, samtalepartner og innhenter av data som skal bringes videre (rapportør). Jeg er en fagperson med erfaring fra friluftsliv og skole i flere sammenhenger og på ulike nivå i skoleverket gjennom utdanning fra 1983 og framover og fra egen yrkesutøvelse fra 1990.

Alle tilgjengelige lærere har fått mulighet til å delta og uttrykke mening, samtidig og med andre i samme situasjon.

Jeg har tilstrebet et saklighet i gruppeintervjuene, hvor utgangspunktet har vært de seks bombepunktene som er sentralt for følgeforskningen. Deltagerne har hatt mulighet til å komme med egne tema og innspill til disse problemstillingene. Hele poenget med at flere deltagere er i samme intervju eller samtale samtidig, er knyttet til at de kan samtale om sine erfaringer og på den måten få fram flere erfaringer og opplevelser enn ved å intervjuet ett og ett gruppe medlem. Gruppeintervju kan også gi forskningsleder respons på ideer og nye tiltak.

Deltagere

I denne undersøkelsen har alle tilgjengelige elever fått mulighet til å svare på 21 spørsmål (vedlegg 2). Til sammen besvarte 37 elever spørreskjemaet fordelt på 7 svar fra 1. klasse (10), 14 svar fra 2. klasse (15) og 16 svar fra 3. klasse (18). Tallene i parentes viser antall elever som kunne ha svart. Det betyr at 6 elever ikke deltok i undersøkelsen, noe som utgjør ca 14%. De besvarte skjemaene kan dermed gi et godt bilde av hva nåværende elever opplever.

2. og 3. klassen fylte ut skjema i klasserom med forsøksleder tilstede som innledet med prosedyre for utfylling og informasjon om anonymitet. 1. klassen svarte på skjemaet under ledelse av klasselærer.

I 2018 fikk alle friluftslivsfaglærerne mulighet til delta i intervju om fagtema og alle friluftslivslærerne deltok. Intervjuene foregikk som 3 gruppeintervju eller samtale om faglige tema. I det ene gruppeintervjuet deltok 2 lærere, i det andre deltok 3 lærer og rektor. Disse to intervjuene ble tatt opp på lydfil som ble skrevet av. Lydfile ble slettet.

I det siste gruppeintervjuet deltok 4 fellesfaglærere dvs lærere som har elevene i fag som ikke har med friluftsliv å gjøre, men som er knyttet til studiespesialiseringsfagene. Under dette intervjuet skrev jeg ned i stikkord.

Ett intervju foregikk med en lærer på telefon hvor jeg gjorde notater. Sammendraget etter dette intervjuet ble sendt læreren for gjennomlesning med mulighet for presiseringer av innholdet. Læreren redegjorde skriftlig med flere kommentarer til dette intervjuet.

I studien er alle deltakere anonymisert. Lærerne som blir sitert har fått de fiktive navnene Jo, Tor og Åge.

Generering av det empiriske materialet

Dataanalysen foregikk etter prinsipper for kvalitativ meningstolkning av intervjudata (Kvale og Brinkmann 2015), som i korte trekk vil si at meninger og utsagn i intervjuene ble identifisert med utgangspunkt i det pedagogiske opplegget, fortettet og kondensert, kodet og kategorisert innenfor analyseenheter med tanke på å finne svar hva eleven opplever, lærernes refleksjoner og noen tilleggsopplysninger. Analysen og tolkningen foregikk også etter hermeneutiske prinsipper, som innebar at tolkningsprosessen ledet fram til en dypere forståelse av utsagnene i spørreskjema (elevens skriftliggjorte opplevelser) og lærerintervjuene på basis av en veksling mellom hel- og delforståelser, og til forståelser som var uten motsigelser og logiske brister (Kvale 1983). Gjentatte gjennomlesninger og høring av lydfilene førte til flere utdypninger og nyanseringer i forståelsen av hos elevene og lærerne. Funnene i studien kom fram gjennom en gjenfortelling av data og deretter i en rekonstruksjon av data i form av tolkninger omkring elevenes opplevelser og lærernes refleksjoner (Hastie og Glotova 2012).

Spørreskjemaet for elevene ble systematisert ved å registrere alle utsagn etter de enkelte spørsmål i spørreskjemaet og etter klasse. Utsagnene ble sortert i henhold til hva disse handlet om, hvordan innholdet kom til uttrykk, og hvilke ord og uttrykk som ble brukt. Kategoriseringen kan være en kritisk fase i denne bearbeidelsen fordi det dreier seg om kvalitative utsagn som på forhånd ikke har noen kategori eller verdi. Kategoriene og verdien blir skapt av forskeren. Når jeg skulle kategorisere for å telle opp forekomsten av visse utsagn, laget jeg grupper med utsagn som for meg hadde tilnærmet lik verdi eller mening. Kvaliteten på det empiriske materialet betraktes som høy og bearbeidet materiale synes å ha høy validitet. Elevene har svart på en måte som synes original og ekte og at det er deres mening som kommer fram. Elevens skriftlige utsagn kan dermed sies å ha høy gyldighet.

Intervjuene med lærerne hadde etter transkribering blitt til et skriftlige materialet, som ble gjennomgått med utgangspunkt i intervjuguide som besto av praktisk gjennomføring og faglig relevans av de enkelte kompetansemålene, kompetansekrav til/tilgang på lærere, relevans og tilgjengelighet av læremidler, innordning og spredningseffekt av kompetanse i utdanningssystemet, herunder folkehøyskolen og høyere utdanning og frafall. Ut fra dette søkte jeg samtidsaktuelle tema som er beskrevet under «Lærernes refleksjoner» i resultatdelen.

Resultater

Under resultater presenteres elevenes svar på spørreskjema (elevenes verden), lærernes uttrykk gjennom samtaler/intervju (lærernes refleksjoner) og noen tallstørrelser tilknyttet elevantall, bosted og karakterer.

Elevenes verden

Resultatene framstilles etter utvalgte spørsmål i spørreskjemaet (vedlegg 2).

I hvilken grad og på hvilken måte har familien hatt betydning for ditt valg av friluftsliv og KHVGS?

30 av 37 elever sier foreldrene har støttet på ulike måter valget om å ta friluftsliv ved KHVGS. I svaret ligger et stort spenn i foreldrepåvirkning. Noen foreldre har tatt med sine barn på tur i barndommen «.. så jeg har vokst opp med dette», « fra jeg var liten var jeg på tur med familien», «vi har friluftsliv i blodet», «familien min oppdro meg i naturen», «de har alt å si, pappa og jeg er mye sammen på fjellet».

Mange elever skriver også at foreldrene støttet valget av KHVGS. Dette kan være ved at «mamma fant linjen til meg», «.. men valgte senere å søke her.. Akkurat i den prosessen var familien min mye innblandet i», «Begge foreldrene støttet valget mitt og motiverte meg til å prøve linjen», «..de var positive til valget mitt og syntes det var en fornuftig linje», «..også økonomisk sett, så er det billig for dem..».

Disse utsagnene vitner om at foreldre påvirket på ulike måter til de valgene elevene selv tok. Graden av påvirkning varierer imidlertid «Familien har ikke hatt betydning, men de støttet meg», «ikke noe særlig. De støttet meg uansett».

Noen elever sier også at foreldrene i liten eller ingen grad påvirket valget «ingenting», «egentlig i veldig liten grad», «lite».

Det ble ikke registrert utsagn hvor foreldre hadde motsatt seg eller var negative til elevenes valg. Det ble heller ikke registrert utsagn hvor elevene ble presset til å velge.

Hvem har påvirket til valget av KHVGS og friluftsliv som studiefag?

I spørsmål 5 skal elevene gradere hvem (størst og nest størst) som har hatt betydning på deres valg. Her har 20 elever krysset av for at familie har størst eller nest størst betydning for deres valg, og familie er med dette den tydeligste påvirker på elevenes valg. Oppvekststed (rapportert som viktigst eller nest viktigst av 13 elever) synes å bli tillagt stor betydning for påvirkning til dette valget av KHVGS og friluftsliv. Det store flertallet av elever ved KHVGS kommer fra Nord-Norge og det kan synes som om tilknytningen til hjemstedet påvirker en stor del av elevene.

Sosialiseringsfaktorer lag/foreninger (3), media/sosiale medier (2), tidligere skolegang/lærer/fag (5) eller venner ikke blir oppgitt som tydelige påvirkere på valget av KHVGS. Spørsmål 5 (rangering av betydningsfulle andre sosialiseringspåvirkere) kan sees i sammenheng med spørsmål 4 hvor elevene skulle ta stilling til i hvilken grad venner, tidligere skolegang, lag/foreninger, media og oppvekststed har påvirket valget av KHVGS. Venner, lag/foreninger og media har alle få uttrykk. Det kan bety at elevene ikke vektlegger disse som særlig betydningsfulle. Media kan synes å påvirke indirekte, for eksempel gjennom foreldre som hjelper til med å finne studieplass.

I spørsmål 5 har imidlertid 28 elever uttrykt at valget om å starte ved KHVGS er deres eget, og spørsmålet om hvem som påvirker deres valg kan for elevene selv synes å være underordnet dette.

Hvor, når og hvordan elevene fikk høre om KHVGS og friluftslivstilbudet?

Her bruker 28 av 37 elever ord knyttet til skole/lærere/skolemesse/rådgiver/skolebesøk av elever og lærere for å gi svar på spørsmålet. Det kan bety at de aller fleste elevene har fått informasjon av noen med tilknytning til skole. I dette spørsmålet er familie, venner, media lagt bak som nyhetsformidler av studietilbudet ved KHVGS, hvis antall svar som sier noe om skole er indikator.

Hvorfor går elevene på friluftslivslinja og hva er deres motivasjon?

Det synes som om elevene går denne linja fordi de får være ute i naturen, gjøre noe annerledes enn ordinær skolegang, bruke kroppen aktivt, dyrke en hobby i kombinasjon med å få generell studiekompetanse. Det unike for disse første kullene kan synes å være det eksklusive med å gå på tur i skoletiden og i tillegg få studiekompetanse. Elevene bruker sterke ord som beskriver deres motivasjon og følelser for det de holder på med. Dette gjelder ord og setninger som «fantastisk», «jeg elsker friluftsliv», «spennende», «interessant», «variert» og «annerledes». Det eksklusive står i kontrast til det som betraktes som «teoretiske fag» altså det som kan synes å prege hverdagen for mange unge i videregående skole.

Er friluftsliv ved KHVGS er et godt studietilbud eller ikke?

37 av 37 elever svarer ja eller bruker enda sterkere begrep som «veldig bra», «ja jeg er kjempefornøyd», «vi er veldig heldige» eller «supert studietilbud» om studietilbudet. Ingen elever var negative til studietilbudet, men noen har forslag til endringer, utbedringer eller revisjonsforslag til forhold som har med studiet å gjøre, mens andre uttrykker hjertesukk fordi det er for lite realfag.

Hvilke planer for videre utdanning og mer spesifikt hvilken måte har elevene planer?

De fleste elevene har planer for framtida som favner mange og forskjellige yrker som marked og innovasjon, ingeniør, brannmann, politi, lærer, økonomi/juss, naturforvaltning, friluftsliv eller militær. 14 av 37 har planer om forsvaret dvs vernepliktstjeneste eller som profesjonell.

Hva har elevene lært?

Over halvparten av elevene forteller naturlig nok at forhold omkring praktisk friluftsliv «nyttige praktiske ting», «det er å kjenne naturen bedre» og «hvordan du trer inn i naturen» er noe de har lært, mens litt under halvparten forteller at de har lært om forhold som angår det å omgås andre mennesker. Ord som blir brukt er «det å skjønne andre», «stå i forhold til», «ledelse», «samhold» eller «samarbeide andre mennesker». «Samhold» og «samarbeid» var ord som oftest ble foretrukket når relasjoner ble beskrevet. 10 av 37 elever dro fram forhold rundt naturen og personlighetstrekk som noe av det viktigste læringsutbyttet etter ett, to eller tre år ved KHVGS.

Hvilke tre ord kan oppsummerer elevenes opplevelsene av friluftsliv ved KHVGS?

Elevene brukte 48 forskjellige uttrykk, ord og begreper for opplevelser. Det betyr også at elevene brukte mange forskjellige og ganske sterke personlige uttrykk når opplevelsene skulle fortettes og presenteres. Opplevelsen av at elevene har lært noe som har betydning for dem, er den kategorien preferanse som hyppigst blir registrert med nesten 20 nevnelser. Ordene lærerikt, læring, kunnskap, læreglede og mestring er de mest brukte ordene til denne største kategorien. Variasjoner i ordbruken over det å stå i relasjon til andre mennesker (sosialt, venner, vennskap, samhold, lagarbeid, samarbeid) er den nest største gruppen av uttrykk for opplevelser. Sterke og grensesprengende uttrykk for opplevelser som «rått»,

«spennende», «fantastisk», «nydelig», «uforglemmelig» er representert. Andre positive uttrykk for opplevelser som blir beskrevet er «interessant», «fint», «bra», «trivelig», «glede», «friskt», «koselig», «artig», «gøy». Opplevelsene som blir beskrevet er nesten utelukkende positive. Uttrykk som forteller om utfordringer og som i en kortere periode kan virke noe negativt er «krevende», «slitsomt», «utfordrende», «tungt», «nedtur» (uttrykket er nevnt sammen med «opptur»).

Hvordan har elevenes forventninger til friluftsliv som linjefag blitt innfridd?

For å få et godt svar på dette spørsmålet er det viktig å vite hva deres forventninger var på forhånd. Spørsmål 12 skal forsøke å avdekke dette, men her er spørsmålsstillingen for uklart til å få et godt sammenlikningsgrunnlag. Tendensen er imidlertid at de aller fleste (30 av 37) har svart positivt på dette spørsmålet. Mange er svært positive «linja har virkelig overgått forventningene», «..Forventingen er innfridd og forbikjørt! Jeg hadde aldri forventet at det skulle bli så bra». Noen er mer delt mellom noe positivt og noe som de ikke hadde forventet «Jeg fikk fagsjokk. Det var mye mere skole enn forventet» og «..positivt overrasket i starten, men det er mye mere jobb enn forventet». Noen få er litt skuffet «vi drar ikke på så mange turer, og det er også mye skolearbeid», «ikke helt, vi fikk høre det var mere tur enn det egentlig var».

Hva er elevenes beste opplevelse på tur med klassen?

Her har alle elevene noe å fortelle og dette var det spørsmålet som ble mest ordrikt beskrevet. En elev i første klassen forteller om den første ukesturen «.. klassen ble koblet så godt sammen! Spesielt da vi laget bål en av de siste dagene på turen. Vi satt rundt bålet midt på fjellet. Utover kvelden kom tidenes fineste nordlys. Dette er noe av det beste jeg har opplevd». En andreklassing forteller at det var vinterturen til Saltfjellet første året som ga den beste opplevelsen «Det var sykt spennende, kult og lærerikt og en helt enorm mestring». En tredejeklassing forteller at det er vanskelig å fortelle om en opplevelse fordi alle er så gode men vinterturen til Sulis var gøy «Da hadde vi det motsatte av perfekt vær, men hvordan vi som gruppe taklet dårlig vær på vinterturen var utrolig gøy. Var jo også spennende med utfordring».

Hva er elevenes verste opplevelse med klassen på tur?

Den verste opplevelsen er for noen knyttet til sykdom «jeg hadde kyssesyka og kunne ikke være med på årntlig» eller «var syk og forkjølt hele tiden». De vanligste årsakene til verste opplevelse synes å være knyttet til dårlig vær, til det å bli sliten og kald «Det var storm og whiteout så det var ganske brutalt, men vi overlevde i lag som klasse», «padletur i bølger og motvind. Alle kommer i land og er sure», «når man er trøtt og sliten og fortsatt har noe å gjøre» eller «..uff det var så kaldt, og jeg ble sykt våt, og alle var veldig negative. Men vi overlevde». I dette siste uttrykket blir oppsummeringen av en vanskelig situasjon vurdert til bestått. Noen av elevene forteller at de ikke har hatt dårlige opplevelser, men har møtt utfordringer med dårlig vær «..men dette var noe å lære av.. nå vet jeg hvordan det skal håndteres». Her blir en dårlig opplevelse snudd til noe positivt.

Hva forteller elevene om det beste og verste med å være elev ved KHVGS?

18 av 37 elever forteller at noe av det verste med å være elev er knyttet til lange dager, mye teori og det å ta igjen teori etter å vært på tur. Et typisk utsagn som viser dette kan være «..all plogingen vi må ta opp igjen etter tur». 6 elever fordelt på de tre klassene sier de ikke har

noe verste å fortelle om. Alle elevene har noe positivt å fortelle og mange sier noe om det sosiale miljøet «..det er dritbra miljø. Alle er glade i hverandre».

Hvordan blir elevenes liv preget av å være elev på friluftsliv ved KHVGS?

Det kan synes som om elevene i tredje klasse bruker flere ord når de skal svare på spørsmålet i forhold til elevene i 1. klasse. I 1. klasse sier 2 elever at de ikke forstår spørsmålet mens 1 elev ikke har svart. I 2. klasse har 1 elev ikke svart. Noen elever i 3. klasse mener studiet har gjort noe med dem. Utsagn om dette er «mange måter jeg har lært meg selv å kjenne», «lærer å ta hånd om deg selv og andre som gjør deg mer ansvarlig», « det har forsterket kjærligheten til natur og trening. Vi har opplevd så mye. Ansvarsfølelsen har økt og jeg har blitt en dyktig leder», «..disse 2 og et halvt årene har vært det beste i mitt liv». Også blant 2. klasseelevne synes det å være en utbredt oppfatning at friluftsliv har gjort noe som har utviklet dem på en positiv måte «det har gjort at jeg er i bedre form og at jeg har endret synet på meg selv og hva som skal påvirke livet mitt», «jeg har blitt veldig selvstendig og voksen på kort tid», «..er å kunne vise interesse og vennlighet for de andre. Jeg skal kunne fortelle om noe er vanskelig eller greit. Jeg skal kunne være samarbeidsvillig og være en god kamerat», «Du blir mer åpen for hindringer i livet og du lærer mer om overlevelse ute i naturen», «det har endret livet mitt utrolig mye på en positiv måte», «..har mange gode erfaringer og kunnskaper jeg kan ta med videre i livet...har mye motivasjon til å fullføre videregående.. fordi skolen klarer å gjøre friluftsfag artig». Det er ikke registrert direkte negative utsagn, men ett utsagn er nøkternt realistisk «Du får studiespess m friluftsliv men ikke realfagene som trengs...».

Lærernes refleksjoner

Hensikten med intervjuene var å klargjøre forhold ved det pedagogiske opplegget ved friluftslivsfag. Mer presist søkes det gjennom intervju å finne svar på forhold rundt kompetansekrav til lærerne og lærernes egen vurdering av dette og lærernes syn på praktisk gjennomføring av undervisning og faglig relevans av de enkelte kompetansemålene.

Kompetansekrav til lærerne/tilgang på lærere og lærernes refleksjon over dette.

Etter samtale med lærerne og rektor ved KHVGS synes det ikke å være problematisk å skaffe kvalifiserte lærere til skolen. Lærerne synes å ha både friluftslivsfaglig kompetanse og pedagogisk kompetanse eller realkompetanse som synes tilfredsstillende. Dette vises både gjennom refleksjoner i samtale med lærerne og ved gjennomgang av CV til de tre sist ansatte lærerne.

Kompetansekrav til lærere kan i utgangspunktet være relevant friluftslivsfaglig utdanning og praksis. Et videre kompetansekrav kan være å følge fagutvikling og samfunnsutvikling og reflektere over egen situasjon i forhold til noen av samtidens utfordringer for friluftsliv i videregående skole.

Eksempler på samtidens utfordringer kan være knyttet til helse, miljø og sikkerhet (hms) på tur ute i naturen for elever og lærere, friluftsliv og personfokus som tema i sosiale medier eller markedsføring av friluftsliv gjennom promotering. Pedagogiske temaer som kan være aktuelle å reflektere over kan være forståelse av begrep som dybdelæring, forholdet mellom læring og opplevelser, pedagogiske roller og pedagogiske metoder i friluftsliv,

kunnskapsbegrepet i friluftsliv og friluftsliv som prestasjonsfenomen og problemstillinger knyttet til anvendelse av dette i situasjoner på tur. Tema omkring teknologi i friluftsliv som gps, satellittnavigasjon, sender/mottakerutstyr for bratt skikjøring eller bruk av telefon kan være problemstillinger som kan være aktuelle å reflektere over. Problemstillinger om karaktersetting i friluftsliv, gratisprinsippet for utdanning er også viktige temaer som krever innsikt og refleksjon. Hvis friluftsliv som studieretningsfag blir et ordinært studietilbud også ved andre skoler, kan det være viktig å sikre at de erfaringer lærerne i forsøket sitter inne med, blir nedskrevet og gjort tilgjengelig for eventuelt andre lærere på andre steder i landet. Disse innsikter, refleksjoner og temaer ble tatt opp i samtalene med lærerne.

Oppsummert hadde lærerne god innsikt i disse samtidens problemstillinger og turopplegg ble justert årlig. Eksempelvis hadde lærerne laget en egen hms plan for ukesturer som ifølge de selv fungerte godt. Lærerne hadde skrevet forslag til endringer i studieplanen slik at andre i framtida kan lære av de erfaringer som er gjort ved KHVGS. Jeg har imidlertid ikke sett disse erfaringsendringene av planene.

Lærernes syn på praktisk gjennomføring og faglig relevans av de enkelte kompetansemålene. Til grunn for forsøk med friluftsliv ligger lærerplanen «Studieforberedende utdanningsprogram for idrett og friluftslivsfag: Friluftslivsfag» av 13/4 2012. Planen er bygget opp etter tilsvarende planer for idrettsfag. Idrett og friluftsliv er to ulike fenomener og det er av interesse å finne ut hvordan lærerne ved KHVGS opplever planen som arbeidsinstruks og som veileder i det daglige arbeidet med friluftslivsfaget. Innledningsvis spurte jeg lærerne om de hadde slitt med kompetansemålene i denne relativt nye planen. Lærerne forteller at de heller har hatt utfordringer

«..når vi ser på hva som finnes i 10. kl pensum da.. hva de som etter strukturen skal kunne i friluftsliv som overnatting ute vinterstid, kart og kompass.. det er jo ambisiøst i seg selv.. lærerplanen sier at eleven når de begynner på videregående allerede skal ha bakgrunnskunnskap om friluftsliv.. Der sier vår erfaring at det ikke stemmer.. det er ingen sammenheng mellom det som står i læreplanen etter 10. trinn. Når eleven begynner i vgs skal de kunne dette. Og det stemmer ikke. Det er ingen sammenheng med det som står i planen etter 10. trinn og hva vi faktisk ser. Det er litt skremmende hvis vi ser på nasjonalt plan da, hvor friluftsliv gjennom kroppsøving er underprioritert» (Jo)

Lærerne synes å mene at elevene ikke lærer det de skal av friluftsliv i kroppsøvingsfaget etter 10. trinn og det er noe de må forholde seg til. Av den grunn kan læringskurven være bratt for mange elever når de skal forholde seg til kompetansemålene i friluftslivsfag. Lærerne understreker at noen få skoler tar friluftsliv på alvor også i grunnskolen, at elevene får balast fra mange heimer og at de for eksempel gjennom speideren har fått friluftslivserfaringer som kan være viktige for elevene. Åge forteller at det ikke bare er i videregående skole manglende friluftslivskunnskap skaper problemer «.. i Bodø måtte de lage en modul for basis i friluftsliv.. basistur for kroppsøvingstudentene.. Studentene var racere i mange aktiviteter, men turferdigheter hadde de ikke..» (Åge).

For å nå kompetansemålene synes en av lærerne at det er andre kunnskaper og ferdigheter som kreves i studiefaget friluftsliv enn i det friluftslivet som blir praktisert i familien og i lag og foreninger

«At de har vært mye på tur betyr ikke at de har selvstendig kunnskap om turforberedelse, hva de skal ha i sekken, hva de skal ha på seg, hvor lang etappen er, de har ikke nødvendigvis selv vurdert vanskelighetsgrad. Det å ha vært på tur med andre må ikke sidestilles med det å selvstendig kunne gjennomføre egenturer, så da vi starter første året starter vi på skratsj med pakking av sekk og riktig valg av utstyr, hvordan vi planlegger en tur, hvordan vi orienterer og disse tingene men det er i møte med naturen hvor de selvstendig må ta disse avgjørelsene for seg selv eller i mindre grupper er der de og vi oppdager at de har vært på tur men selv å gjøre det er en helt annen ting» (Jo)

Jeg spør om lærernes oppfatning om kompetansemålene. Her finner lærerne flere utfordringer

«Noen av målene er gode, men det er for mange mål og noen er for ambisiøse» (Tor). Tor mener her at det ikke er noe universitetsfag det er tale om og at planen ikke trenger å legge lista på et generelt samfunnsplan før elevene har fått gjort egne erfaringer. Spesielt gjelder dette temaet folkehelse hvor elevene må lære om andres helse og folkehelse før de har lært om egen helse. «For høyt nivå på folkehelse første året» (Tor) , «..de har ikke noe å reflektere ut i fra» (Tor) og «Folkehelse er et skriftlig fag og ikke et praktisk fag, slik det kunne være» (Tor).

Flere av lærerne mener ordlyden i studieplanen er «veldig idrettspreget» (Jo) og «Faget Aktiv minner om idrettsrettet basistrening. Det er imidlertid friluftsliv de tar og det er noe annet enn idrett og idrettstenking» (Tor).

På bakgrunn av dette spør jeg om det da ikke er naturlig å gjøre om studieplanen slik at den kan bli bedre både i denne forsøksperioden og for eventuelt andre skoler som vil innlemme friluftslivsfag i sin studieportefølge. Her svarer Jo «..vi satt sammen en uke og jobbet med læreplanen hvor vi evaluerte fagene, vi så på læreplanene, og vi gjorde de endringene vi føler er riktige.. og så har vi sett på de ulike undervisningsmålene..», «Vi har gjort en revidering fag for fag..» (Jo). Tor mener diskusjonen om bredde (mange aktiviteter) eller dybde (noen få aktiviteter) i Aktivfaget fortsatt kan diskuteres. Selv kunne Tor tenkt seg større bredde for eksempel i Aktivfaget gjennom å «hatt mer av ski og skøyter som er lett å organisere» (Tor).

Praktisk gjennomføring av studietilbudet kan også inkludere tilgjengelighet av læremidler. Et konkret eksempel er at det finnes lite litteratur som er tilpasset et nytt studietilbud som dette. Det betyr at lærerne selv må framskaffes pensumlitteratur ved å lage kompendier eller kopiere kapitler fra fagbøker.

Elevantall, bosted og karakterer

Elevantall – frafall 2013-2017

	1. år v/oppstart	2. år v/oppstart	3. år v/oppstart
2013	16	12	11
2014	11	12	8
2015	20	19	18
2016	17	15	
2017	10		

Tabell 2. Elevantall og frafall KHVGS 2013-2017

Bosted utenfor Nordland, etnisitet, elever fra Hamarøy

- Elever med opprinnelig bosted utenfor Nordland i perioden 2013-2017: 8
- Elever med ikke norsk etnisitet i perioden 2013-2017: 0
- Elever fra Hamarøy kommune i perioden 2013-2017: 3

Karakterer fellesfag – friluftslivsfag og studieforberedende

Fag	2015-2016		2016-2017	
	ID	ST	ID	ST
Norsk muntlig	4,9	4,8	4,6	4,5
Norsk sidemål	3,8	4,25	4,1	3,0
Norsk hovedmål skriftlig	4,27	4,3	3,8	3,6
Religion og etikk	4,5	4,5	4,7	4,4
Historie	3,5	4,7	4,2	4,3
Kroppspøving	4,5	4,8	4,8	4,7

Tabell 3. Avgangsfag fellesfag standpunktkarakterer – siste år på vgs. ID=friluftsliv, ST=studieforberedende

Diskusjon

Elevenes verden

Det synes som om de aller fleste av elevene har hatt familier som har hatt betydning for deres valg av KHVGS. Både antall utsagn og styrken på disse utsagnene vitner om foreldre som har vært opptatt av å utøve friluftsliv i elevenes barndom, og med det gjøre friluftsliv til en del av livet til barna.

Tidligere forskning ved KHVGS (Skullerud 2016) støtter dette. I sosiologien kalles dette primærsosialisering (Odden 2008, Vestheim 2005) og kan synes å være den form for påvirkning som har størst betydning for barn. Mange elever skriver også at familien, dvs mor eller far eller begge, har vært delaktig i søkeprosessen eller støttet det valget elevene selv foretok. Det har ikke framkommet utsagn hvor foreldre har vært negative til valget av KHVGS. 20 elever har svart at familien har størst eller nest størst betydning for deres valg. Når foreldrene synes å påvirke elevenes valg gjennom ulik påvirkning, i kombinasjon med at elevene selv uttrykker at dette er et selvstendig valg, kan det vitne om et oppriktig ønske om å ta denne utdannelsen fra elevenes side. Noe overraskende synes oppvekststed (rapportert som viktigst eller nest viktigst av 13 elever) å bli tillagt stor betydning for påvirkning. Gurholt Pedersen og Viken (2003) skriver om ungdom og deres tilknytning til naturen og hjemstedet. Det kan synes som om ungdom som har vokst opp nært naturen i barndommen ofte har en lengsel tilbake, og at dette dermed kan være en forklaring på at oppvekststed blir nevnt av over tredjedelen av elevene.

Samtidig synes lag, foreninger, media og venner ikke å ha stor påvirkning til valget av KHVGS og friluftsliv. Dette funnet er overraskende fordi venner i mange tilfeller betyr mye for ungdom i perioden de skal skape sitt eget liv eller transformeres til voksenlivet (Øya, T. 2010, s. 48). Dette kan henge sammen med at 28 av 37 elever har krysset av i spørreskjemaet

for at det er deres eget valg å starte på KHVGS og at sekundærsosialiseringensinstanser dermed ikke har virket sterkt inn på deres valg. Elevene kan synes å ha en sterk drivkraft mot friluftsliv eller skape en ønsket endring i livet ved å foreta dette valget. Heller ikke media synes å ha påvirket valget i stor grad. Media kan likevel ha påvirket valget indirekte via foreldre eller andre kanaler som skolen. Skolen er sentral når elevene skal fortelle om når og på hvilken måte de fikk høre om studietilbudet. Hele 28 av 37 bruker ord relatert til skolen, rådgiver, mester og for å angi arnestedet for hvor og hvordan de fikk høre om studietilbudet. Dette kan bety at KHVGS sitt arbeid med rekruttering på skoler har vært viktig og riktig.

Mye tyder likevel at det er en kombinasjon av flere faktorer som bidrar til at elevene velger KHVGS. En faktor som påvirker valget er interessen for utøve friluftsliv i kombinasjon med å få studiekompetanse. Fortsatt synes flere elever det er litt «annerledes», «variert» og en kontrast til det de har møtt tidligere i skolehverdagen. En elev kaller studietilbudet «fantastisk» en annen «spennende». Dette kan henge sammen hvordan elevene vurderer studietilbudet. 37 av 37 elever svarer at ja, det er et godt studietilbud eller bruker sterkere begreper som «veldig bra» eller «supert studietilbud». Det tyder på at alle elever er fornøyd med det de har møtt på skolen.

Elevene tenker å bruke årene med friluftsliv i videregående skole til ulike profesjoner, men 14 av 37 har planer om bruke tid i forsvaret dvs vernepliktstjeneste eller som profesjonell militær. Dette kan tyde på at friluftsliv oppfattes som et relevant fag å ha og å kunne, som forberedelse for arbeid i forsvaret.

Hva sier elevene at de har lært og hva er læringsutbyttet?

Naturlig nok framhever over halvparten av elevene utøvelse av friluftsliv som «nyttige praktiske ting» som noe de har lært, mens litt under halvparten framhever sider ved det å omgås andre mennesker. Innholdet og læringsutbyttene på friluftslivlinja ved KHVGS er altså ikke bare noe elevene har med seg fra barndommen, men er aktiviteter, opphold og sosiale størrelser som har blitt lært og som synes å måtte læres. Kanskje er holdningen til å være ute i naturen og noen ferdigheter noe som kan læres gjennom familien, mens det kan synes som institusjonalisert friluftsliv krever både kunnskaper, ferdigheter og omtanke for andre mennesker. Ord som blir brukt når de sosiale størrelsene erfarer er «det å skjønne andre», «stå i forhold til», «ledelse», «samhold» eller «samarbeide andre mennesker». «Samhold» og «samarbeid» var ord som oftest ble foretrukket når relasjoner ble beskrevet. Det er interessant at disse ungdommene forteller om sosiale størrelser når læringsutbytte skal beskrives. På en måte kan det se ut som om friluftsliv i tette og nære sosiale situasjoner kan virke som bråmodning eller hurtiglæring av relasjonskompetanse. Slik kompetanse kan være nyttig og viktig, både privat og i yrkessammenheng, og det er lærdom som er lett å bære med seg og som dermed lett kan anvendes. 10 av 37 elever dro dessuten fram forhold rundt naturen og personlighetstrekk som noe av det viktigste læringsutbyttet etter ett, to eller tre år ved KHVGS. I intervju med elevenes allmennfaglærere dukker synspunkter rundt dette temaet opp. Allmennfaglærerne karakteriserer friluftslivselevene som «avslappet», «ikke redde», «indre trygghet blant elevene som gjør at de gir tilbakemeldinger», «friluftsliv er karakterdannende» og «kan stå i utfordringer». Elevene blir videre karakterisert som «mindre homogene» og «individuell forskjellig» og at elevene gjør ting på tvers av konvensjoner som han som «dro en fisk opp av skolesekken midt i timen». Allmennfaglærerne mener dessuten elevene har blitt «positive» og dette har betydning for miljøet i klasserommet fordi

det også «gjør noe med lærerne». Læring av sosiale størrelser synes dermed ikke å stå i motsetningsforhold til det å utvikle personlighetene hos elevene.

Denne studien bygger på intervjuer og spørreskjema og er ikke egnet til å avgjøre om mennesker har endret karakter til det bedre. Det er imidlertid et tydelig funn at elevene synes å ha vært gjennom en omfattende positiv utvikling som merkes på og av lærerne rundt. Og det merker også elevene selv. Når elevene skal oppsummere opplevelsene på KHVGS gjennom bruk av tre ord brukes 48 forskjellige ord og uttrykk. Opplevelsen av at elevene har lært noe som har betydning for dem, er den kategorien preferanse som hyppigst blir registrert med nesten 20 nevnelser. Det er bemerkelsesverdig at opplevelsene som blir beskrevet, er nesten utelukkende positive. Dette står i sammenheng med svar på spørsmålet om elevenes forventninger har blitt innfridd. 30 av 37 elever har svart positivt på at forventninger har blitt innfridd. Kanskje henger forventninger til skole sammen med gode opplevelser på tur. Når elevene skal svare på beste opplevelse på tur, er svarene de mest ordrike av alle elevsvarene og de aller fleste har positive turerfaringer med nordlys, gøy, utfordringer, «sykt spennende» eller «enorm mestring».

De verste opplevelsene på tur er knyttet til det å bli syk eller være syk ute i naturen. Å være fysisk og/eller psykisk syk i sammenheng med fysiske utfordringer er forståelig nok dårlige eller verste opplevelse. «Det var storm og whiteout så det var ganske brutalt, men vi overlevde i lag som klasse»- uttrykket fra en elev, forteller om et vær som gjør noe med denne eleven samtidig som et sterkt fellesskap gjør situasjonen overkommelig. De verste opplevelsene er også i kombinasjonen fysiske påkjenninger og mangel på eksempelvis mat og varme. Samtidig snur noen elever de verste opplevelsene til noe positivt «..men dette var noe å lære av.. nå vet jeg hvordan det skal håndteres». Selv ikke de verste opplevelsene får ligge som dårlige erfaringer. 6 elever har heller ikke noe negativt å si når de skal fortelle om de verste opplevelsene med KHVGS. Omtrent halvparten av elevene drar fram mye teori i perioder som de verste opplevelsene med KHVGS. Et typisk utsagn som viser dette kan være «..all plogingen vi må ta opp igjen etter tur». Når ukers fravær fra teori skal tas igjen svir det for elevene fordi store mengder teori må tas igjen på kortere tid enn andre elever. Dette er en utfordring for elevene, og i neste omgang for skolen, fordi det er krevende å skulle kombinere turer og fravær med krav som stilles til elevene.

Ingen av de dårlige opplevelsene kan knyttes direkte til det pedagogiske opplegget ved skolen, men lærere er nevnt som påvirkende variabel til en dårlig opplevelse «en lærer ledet utenfor et stup og sa vi kunne dø» eller at en tur til Saltfjellet «var nok ikke godt nok forberedt». At en tur ikke er godt nok forberedt kan også skyldes eleven selv. At en lærer ber elevene holde seg unna et stup kan tolkes mot at læreren prøvde å beskytte elevene. Begge disse eksemplene er enkeltstående og kan skyldes misforståelser.

Når elevene skulle fortelle om hvordan deres liv blir preget av å være elev på friluftsliv, ble ingen direkte negative utsagn funnet. Det ble derimot uttrykt svært positive forhold som angår deres personlighet og det å ha det bra i livet. Dette minner om funn Hvattum gjorde (2012) for å få bedre forståelse av hvorfor elever valgte friluftsliv som valgfag i videregående skole. Motivene for å velge friluftsliv som valgfag ble oppsummert i kategoriene samhold, kontemplasjon, identitetsutvikling, læring og studiepoeng (Hvattum 2012).

Opplevelsene elevene ved KHVGS forteller om er hovedinntrykkene de sitter igjen med etter den personlige utviklingen på turene, i de tette sosiale miljøene og etter den konkrete

læringen av ferdigheter. I sum kan dette utgjøre en stor del av den kompetanseoppbygging som elevene har vært del av og som har funnet sted med regi av KHVGS.

Lærernes refleksjoner

Det tydeligste funnet blant friluftslivsfaglærerne var at de framsto som interesserte, reflekterte og klare til å endre forhold ved det pedagogiske opplegget eller forslag til endringer av formelle forhold knyttet til læreplaner, evaluering eller hms arbeid.

Utfordringen for arbeid på og med et studieprogram som friluftslivsfag, kan synes å være kontinuerlig endringsvillighet for å møte mennesker på en god måte og for å nå pedagogiske målsettinger. Våren 2018 er tre av lærerne på vei bort fra skolen. Rektor ved skolen sier i samtale 6/6 2018, at det er flere godt kvalifiserte lærere til de ledige stillingene og at det ikke byr på problemer med nytilsetninger.

Et funn i intervjuene med lærerne er at de har avdekket en manglende friluftslivskompetanse blant elevene når de kommer til skolen. Dette takler lærerne godt, men det er grunn til bekymring for friluftsliv i grunnskolen, som synes å bli oversett. Etter 10. trinn stiller kroppsøvningsfaget krav om at tre kompetansemål skal nås. Forskning dokumenterer samme syn som lærerne ved KHVGS (Moen, Westli, Bjørke og Bjørkli 2018 s.79, Abelsen og Leirhaug 2017 s. 18). Et annet sentralt funn er at lærerne arbeider kontinuerlig med forslag til endringer av studieplanen for på den måten gjøre forsøket lettere for andre skoler som eventuelt vil starte tilsvarende studietilbud. Det betyr at oppmerksomheten rundt ordlyden og innholdet i fagplanen fortsatt er tilstede, slik det ble påpekt av Danielsen (2015) og Skullerud (2016). Et tredje sentralt funn er at hms arbeidet for ukesturer synes kontinuerlig å ha blitt bedret. Det viktige nå kan synes å få skrevet ned og tilgjengelig-gjøre hms planene og forslag til endringer av forhold som gjelder studieplanenes mål og innhold.

Elevantall, bosted og karakterer

Noen tallstørrelser kan svare på utfordringer om rekruttering og frafall, elevenes geografisk utgangspunkt for å søke KHVGS og om hvordan elevenes karakterer på studietilbudet friluftsliv er sammenliknet med andre studiespesialiseringselever. Registreringstidspunktet i 3. klasse er ved oppstart det siste året og kan endres til uteksaminerte elever (gjelder klassen som er ferdig våren 2018). Tallene viser at det er forskjell i antall elever som starter fra år til år og at det var 11 som startet i 2014 (det færreste antallet elever ved oppstart) mens tallet økte til 20 året etter (det høyeste antallet elever ved oppstart). Det er tankevekkende at antallet elever kan nesten dobles fra ett år til et annet. Det betyr at skolen fortsatt bør arbeide med rekruttering. Når det gjelder frafall så viser tabell 2 en nedgang i frafall fra 5 elever i 2013 til 2 elever i 2017. Dette gjelder fra første-, via andre- til tredje studieår i de tre årene som har blitt gjennomført. Begrepet frafall kan diskuteres i denne sammenhengen fordi det ofte betegner elever som dropper helt ut og ikke bare har sluttet og gjort omvalg. Det som er klart er at 5 elever har sluttet på friluftsliv. Lærer Siv Elin Øvrevoll ved KHVGS forklarer (epost 11/6-18) at 2 av disse 5 elevene har gjort omvalg mens 3 elever hadde personlige grunner til å slutte. Omvalg er for øvrig en rettighet elevene har etter opplæringslovens § 3-1. Skolen har gjort rede for de 5 elevene som har avsluttet friluftsliv og har funnet årsaker som ikke skyldes skolen eller det pedagogiske opplegget. Dette gjelder imidlertid det første elevkullet hvor det nok var prøving

og feiling, både for elever og fra skolens side. Når det gjelder antall elever som slutter, har antallet gått ned til to. Det kan være interessant å finne ut hvorfor disse slutter eller gjør omvalg og om dette har noe med friluftslivs faget å gjøre. Det kan likevel synes som dette tallet er innenfor det en kan påregne av omvalg blant elever, selv om det prosentvis er et relativt høyt tall. I følge Kari Mette Aas i Nordland fylkeskommune (kommentar på epost 6/6 2018) er det ikke uvanlig at ungdom gjør omvalg, og spesielt ikke på spesiallinjer som idrettsfag, musikk eller forskerlinje.

De fleste søkere til friluftsliv ved KHVGS kommer fra andre kommuner enn Hamarøy. Dette samsvarer med trenden fra starten i 2013. Alle søkere i perioden 2013 til 2017 har vært etnisk norske. Dette underbygger at friluftsliv synes å være et norsk fenomen men at det også er spesielt krevende eller krever en spesiell motivasjon for å ta studietilbudet. Statistisk sentralbyrå (SSB) sine målinger av fysisk aktivitet og friluftsliv i den norske befolkningen (SSB 2017) viser at friluftsliv er av de desidert største fritidsaktivitetene i Norge. Kanskje er det norsk kultur å gå på tur (Nedrelid 1993, Tordsson 2002, Odden 2008). Det betyr at det er et pre å ha sett friluftslivet gjennom kulturelle briller (Stoltenberg 2006) fra barnealder og at dermed de slitsomme og negative ladde deler av friluftslivet blir fortiet eller underkommunisert.

Når det gjelder karakterer kan det synes som om at friluftslivselever gjør det godt også i andre fag på skolen. Karakterstatistikken bygger imidlertid på så elever at det er vanskelig å slutte om dette er tilfeldig eller ikke. Fra andre undersøkelser om karakterer i skolen kan det synes som om foreldres sosioøkonomiske status i stor grad påvirker barnas holdning til skole og utdanning og dermed til hvilke karakterer barna får. I dette tilfellet viser tidligere forskning (Stefansson 2013) at foreldre til tidligere elever sannsynligvis er både motivert for friluftsliv og lar denne motivasjonen strømme utover sine barn. Faktorer som høyere utdanning, lønnsnivå og deltagelse i friluftslivet blant elevenes foreldre påvirker sannsynligvis også karakternivået i andre fag enn friluftsliv.

Konklusjon

Elevenes verden: Elevene er godt fornøyd med det pedagogiske tilbudet ved KHVGS, men mange elever synes arbeidspresset er stort. Tidsbruken på skolearbeid (friluftsliv + allmennfag) synes å prege deres liv i stor grad.

Elevene sier de lærer mye om friluftsliv, om sosiale relasjoner og om seg selv som de tror de kan bruke hele livet. Elevene bygger kompetanse om, i og gjennom friluftsliv på en særlig god måte. Dette betraktes som en indikator på at det pedagogiske opplegget ved KHVGS er godt.

Lærernes refleksjoner: Lærerne synes å ha et godt grep om det pedagogiske opplegget og de er reflekterte over det de holder på med og om samtidens krav til faget friluftsliv. Lærerne synes å være i utvikling. En oppgave framover blir å skriftlig-gjøre de erfaringer de har tilegnet seg slik at andre kan ta del i deres erfaringer. Det er rektors ansvar å se til at dette blir gjennomført.

Antall elever, bosted og karakterer: Frafallet, dvs elever som slutter eller gjør omvalg, har gått ned fra 5 til 2. Det kan synes som om det er vanlig med omvalg blant elever i videregående skole på linjer som er litt annerledes sammenliknet med studiespesialisering. Det varierende antall elever første studieår gjør at skolen fortsatt må arbeide med rekruttering. Elevene ved KHVGS er etnisk norske og kommer stort sett fra Nordland fylke og et fåtall fra Hamarøy kommune. Friluftslivselevenenes karakterer i allmennfag er ikke dårligere enn elever på studiespesialisering.

Å tilby studieretningsfaget friluftsliv er å ta mangfoldet blant ungdom på alvor og det kan synes å ha en positivt innvirkning på elevenes fysiske, sosiale og mentale helse. Det kan synes som om friluftslivsfag stimulerer, mer enn begrenser, lysten til videre studier. Det er viktig å sikre ungdom med kunnskaper, ferdigheter og innsikt i friluftsliv til forsvaret og andre studietilbud, men vel så viktig er det å gjøre ungdom kjent med sitt nære naturmiljø som gode ambassadører for bla turistnæringen. Det anbefales at studietilbudet videreføres.

Litteratur:

Abelsen, K., Leirhaug, P. E., (2017) Hva vet vi (ikke) om elevers opplevelser med friluftsliv i norsk skole- en gjennomgang av empiriske studier fra 1974-2014, *Journal for Research in Arts and Sports Education*, 1(3), s. 18-31.

Finansdepartementet (2005) Veileder til gjennomføring av evalueringer.

Hastie, P. & Glotova, O. (2012). Analysing qualitative data. I K. Armour & D. Macdonald (Eds.), *Research methods in physical education and youth sport*. (S. 309–320). London: Routledge.

Hvattum, T.T. (2012) Friluftsliv som valgfag i videregående skole. (Mastergradsavhandling, Høgskolen i Telemark). HiT, Bø i Telemark.

Kvale, S. (1983) The qualitative research interview: A phenomenological and hermeneutical mode of understanding. *Journal of Phenomenological Psychology*, 14(2), 171-196.

Kvale S, Brinkmann S, Anderssen TM, Rygge J. (2015) *Det kvalitative forskningsintervju*. 3. utg Oslo: Gyldendal akademisk.

Viken, A. (2003) *Nature and identity. Essays on the culture of nature*. Kristiansand: Høgskoleforlaget.

Meld. St. nr 18 (2015-2016). (2016). Friluftsliv – natur som kilde til helse og livskvalitet.

Miljøverndepartementet (2008). *Naturopplevelse, friluftsliv og vår psykiske helse, Rapport fra det nordiske miljøprosjektet ”Friluftsliv og psykisk helse”*.

Moen, K.M, Westli, K., Bjørke, L., Bratli, V.H. (2018) Når ambisjon møter tradisjon. En nasjonal kartleggingsstudie av kroppsøvfaget i grunnskolen (5.-10. trinn), Oppdragsrapport nr 1, HiL.

Odden, A. (2008) *Hva skjer med norsk friluftsliv? En studie av utviklingstrekk i norsk friluftsliv 1970-2004*. (Doktorgradsavhandling, NTNU). NTNU, Trondheim.

Statistisk sentralbyrå (2017, 27. oktober). *Idrett og friluftsliv, levekårsundersøkelsen, 2017*. Hentet 21. juni 2018 fra <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/statistikker/fritid/hvert-3-aar>

Stoltenberg Ringerike, G. (2006) *Ut på tur aldri sur - ut på ski, alltid blid: en studie av de kulturelle læringsprosessene rundt overføringen av en skikultur*. (Mastergradsoppgave, Universitetet i Oslo). Uio, Oslo.

Szlarski, A. (2015). Fenomenologi. I A. Fejes & R. Thornberg (Red.), *Handbok i kvalitativ analys*. (2. utg.) (s. 131-147). Stockholm: Liber.

Tordsson, B. (2002) *Å svare på naturens åpne tiltale*. (Doktorgradsavhandling, Norges idrettshøgskole). NIH, Oslo.

Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Vestheim, O. P. (2005) «Fra jeg ble født har jeg vært ute i pulk og bæremeis»: en kvalitativ studie av fire unge menneskers sosialisering til friluftsliv. (Mastergradsoppgave, Høgskolen i Nord-Trøndelag HiNT, Levanger.

Øia, T. og Fauske, H. (2010) Oppvekst i Norge. Oslo: Abstrakt forlag.

14/058-60 - 441

Avtale

Mellom Universitet i Nordland (UIN) og Knut Hamsun videregående skole

Mellom ovennevnte parter er det inngått avtale om:

Følgforskning ved utprøving av friluftslivsfag i videregående skole

1. Beskrivelse:

Knut Hamsun videregående skole skal gjennomføre utprøving av Friluftsfag i studieforberedende utdanningsprogram i en 4 eller 5-årsperiode fra og med skoleåret 2013. Forsøket skal gjennomføres med utgangspunkt i godkjent læreplan og andre rammer fastlagt av Utdanningsdirektoratet.

Universitetet i Nordland skal i samarbeid med Knut Hamsun vgs i forsøksperioden bidra med følgforskning der det pedagogiske opplegget og kompetanseoppbygging hos elevene knyttet til friluftsliv, folkehelse, kultur, natur, entreprenørskap og bærekraftig utvikling skal evalueres.

2. Fokus for forskningsaktiviteten:

Forholdene knyttet til friluftsliv og folkehelse skal prioriteres som tema. Videre skal disse forhold vurderes:

- Rekruttering, herunder elevenes sosiale, kulturelle, geografiske og etniske bakgrunn
- Praktisk gjennomføring og faglig relevans av de enkelte kompetansemålene
- Kompetansekrav til/tilgang på lærere
- Relevans og tilgjengelighet av læremidler
- Innordning og spredningseffekt av kompetanse i utdanningssystemet, herunder folkehøgskolen og høyere utdanning
- Frafall

3. Underveis- og sluttrapportering

Universitetet i Nordland sender underveis-rapporter til Knut Hamsun videregående skole etter følgende oppsett og med følgende frister:

- Delrapporter minimum en gang pr. år: Innen 31.12 hvert år
- Midtveisrapport: Frist 15.08.2016
- Sluttrapport: Frist 15.08.2018

4. Ressursbruk og kostnader

Forsøket følgeforskes med følgende ressursbruk (omregnet i stillingsressurs for prosjektperioden:

1. år	2. år	3. år	4. år	5. år
10 %	10 %	20 %	10%	10 %

Avtalepartnerne har en felles ambisjon om ekstern finansiering for en utvidelse av forskningsprosjektet til også å omfatte aksjonsforskning.

5. Rettigheter til resultatene m.m

UiN er rettighetshaver til prosjektets forskningsresultat og har opphavsrett til eventuelt materiell som utarbeides i forbindelse med prosjektet. UiNs personale har for øvrig taushetsplikt omkring informasjon som omhandler den enkelte deltaker i prosjektet.

6. Personalforhold

UiN er arbeidsgiver for alle som engasjeres til å utføre forskningsarbeid knyttet til oppdraget.

7. Oppsigelse av avtalen

Avtalen kan av hver av partene sies opp med 6 måneders skriftlig varsel.

8. Force majeure

Dersom det inntreffer en ekstraordinær situasjon, som etter vanlige kjøpsrettslige regler må regnes som force majeure, anses denne avtale ikke misligholdt så lenge force majeure situasjonen vedvarer. Dersom force majeure-situasjonen varer, eller ansees å vare mer enn en måned, kan hver av partene si opp avtalen med 30 dagers varsel.

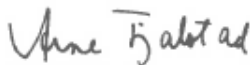
9. Eventuelle tvister

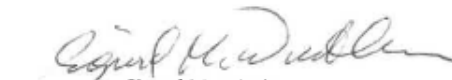
Tvist som gjelder denne avtale, eller som for øvrig springer ut fra avtaleforholdet, skal søkes løst ved forhandlinger. Hvis enighet ikke oppnås, skal tvisten avgjøres ved voldgift etter reglene i Tvistemålsloven, kap. 32. Tvistemålssaker skal føres ved UiNs vernetting.

Avtalen er utstedt i to eksemplarer, ett til hver av partene.

Bodø, 14/11 - 2013

Hamarøy,

Arne Fjalstad
Dekan
Profesjonshøgskolen, UiN

Sigurd M. Winther
Rektor
Knut Hamsun vgs.

Vedlegg 2 Spørreskjema

Om å være elev på friluftsliv som programfag ved Knut Hamsun videregående skole (skriv på baksiden hvis du trenger mere plass)

1. Hvilke aktiviteter/ferdselsmåter/type friluftsliv liker du best?
2. På hvilken måte har du fått dyrket denne interessen på her på skolen?
3. I hvilken grad og på hvilken måte har familien hatt betydning for ditt valg av friluftsliv og KHVGS?
4. I hvilken grad har venner, tidligere skolegang, lag/forening, media og oppvekststed påvirket ditt valg av KHVGS?
5. Ranger (strek under) hvem som har hatt størst (sett nr 1) og nest størst (sett nr 2) betydning for ditt skolevalg av
 - a. Jeg bestemte helt av meg selv
 - b. Familie
 - c. Tidligere skolegang/lærere/fag
 - d. Lag/foreninger
 - e. Media/sosiale medier
 - f. Oppvekststed (naturgitte forutsetninger)
 - g. Andre forhold (skriv hva det er?)
6. Hvor, når og hvordan fikk du høre om KHVGS friluftsliv?
7. Hvorfor går du denne linja? Hva er din motivasjon for å være elev her?
8. Er dette et godt studietilbud og ev hvorfor ikke?
9. På hvilken måte har du planer for videre utdanning/arbeid?
10. Hva har du lært som elev på friluftsliv som du vil dra fram?
11. Skriv tre ord som oppsummerer dine opplevelser av friluftsliv ved KHVGS
12. Hvordan var dine forventninger til friluftsliv ved KHVGS før du begynte?
13. På hvilken måte har disse forventninger blitt innfridd/ikke innfridd?
14. Fortell om den beste opplevelsen på tur med klassen?
15. Fortell om den verste opplevelsen på tur med klassen?
16. Hva er det beste med å være elev her.. og det verste..
17. Kan du fortelle litt om utfordringer med å bo på hybel?
18. Kan du fortelle litt av det som preger det å være på tur med klassen din?
19. På hvilken måte preger det å være elev på friluftsliv ved KHVGS ditt liv?
20. Når du skal fortelle familie eller venner om skolen her – hva forteller du da?
21. Hva er det mest interessante ved å ta friluftsliv som programfag?

Vedlegg 3 Omtale i Stortingsmelding 18

Forsøket med friluftsliv omtales i stortingsmelding 18 Friluftsliv (2015-2016) på følgende måte:

«Friluftsliv som studieretning i videregående skole

Nordland fylkeskommune gjennomfører et femårig forsøk (2013–2018) med friluftslivsfag ved Knut Hamsun videregående skole i Nordland. Utdanningen legger til rette for at elevene ved siden av generell studiekompetanse skal tilegne seg solide praktiske ferdigheter i friluftsliv og teoretisk kunnskap om ulike aspekter omkring friluftsliv. Tilbudet som nå prøves ut er et parallelt løp med dagens idrettsfag i videregående skole. Læreplanene i friluftslivsfag følger samme mal som Idrettsfag, men alle idrettsfagene er byttet ut med læreplaner i friluftsliv. De gir stort rom for ferdighetsutvikling og teoretisk læring i friluftsliv. Læreplanene omhandler både aktivitetene i seg selv og som virkemiddel i for eksempel folkehelsearbeid, sosialt arbeid, næringsutvikling og bevisstgjøring i miljøspørsmål.

Forsøket er godkjent av Utdanningsdirektoratet. Nordland fylkeskommune er prosjekteier, Salten Friluftsråd har hatt ansvaret for utarbeidelse av læreplaner og søknadsprosessen knyttet til godkjenning av forsøket. Ansvaret for oppstart og gjennomføring av selve forsøket ligger hos Knut Hamsun videregående skole. Universitetet i Nordland følger/evaluerer forsøket.

Regjeringen ser med interesse frem til evalueringen av prosjektet. Regjeringen vil etter at evalueringen foreligger ta stilling til om læreplanene skal tas inn i det nasjonale læreplanverket.»

Vedlegg 4 Svar på spørsmål fra Kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner

Statsråden

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
18/318-

Dato
26. januar 2018

Spørsmål nr. 756 fra Stortingetsrepresentant Marit Knutsdatter Strand til Kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner

Spørsmål

"I Innstilling 12 S (2017-2018) samlet flertallet i Utdannings- og forskningskomiteen seg om følgende vedrørende friluftslivsfag ved Knut Hamsun Vgs i Nordland.: "(...) vil understreke betydningen av at departementet bidrar til at forsøket kan videreføres fram til læreplanen er endelig godkjent" Det nærmer seg nå tid for søkning for neste skoleår. Hvordan vil departementet følge flertallsmerknaden slik at tilbudet videreføres?"

Svar

Høsten 2012 fikk Nordland fylkeskommune innvilget forsøk med utdanningsprogram for idrettsfag og friluftsfag, programområde for friluftsfag, med varighet på fem år frem til skoleåret 2017/2018. Etter søknad fra fylkeskommunen ble forsøksperioden forlenget med skoleåret 2018/2019. Forsøket skal evalueres med en rapport i 2018 og en sluttrapport for hele forsøket skal foreligge i 2020.

Jeg vil ivareta flertallets merknad i Innst. 12 S (2017-2018) ved å sørge for at forsøket kan videreføres inntil beslutning om utdanningsprogrammet skal tas. Departementet vil informere Utdanningsdirektoratet om flertallsmerknaden i Innst. 12 S (2017-2018) og videreføring av forsøket. Så vil jeg, når resultatene fra evalueringen foreligger, beslutte om forsøket ved Knut Hamsun vgs bør inngå i den nasjonale tilbudsstrukturen.

Postadresse: Postboks 8119 Dep 0032 Oslo
Kontoradresse: Kirkeg. 18 Telefon* 22 24 90 90
Org no.: 872 417 842

Jeg minner også om det nylig nedsatte Lied-utvalget som skal vurdere hele opplæringstilbudet i videregående skole. Utvalget skal vurdere strukturen og innholdet i dagens videregående opplæring, og foreslå konkrete endringer i strukturen/organiseringen og fagsammensetning. Utvalget leverer en delutredning høsten 2018 og en hovedutredning høsten 2019. Jeg mener det vil være naturlig å vurdere forsøket i sammenheng med disse utredningene.

Med hilsen

Jan Tore Sanner